

Da će Europska unija radije dopustiti vlastiti raspad i globalni klimatski kolaps nego dovesti u pitanje stvarnu učinkovitost tržišta ili pak odustati od njegove nevidljive (nepostojeće) ruke, isuviše je lako ilustrirati na primjeru politike obnovljivih izvora energije. Posljednjih pola godine, od kad su prvi nacrti nove direktive o obnovljivim izvorima energije u javnost dospjeli neslužbenim kanalima, njezini elementi uzrokuju brojna nezadovoljstva. Osim izrazito nisko postavljenog cilja od 27 do 30 posto količine ukupne energije koja mora biti proizvedena iz obnovljivih izvora, njihove nezadovoljavajuće definicije¹, ukidanja prioriteta potrošnje energije koja dolazi iz obnovljivih izvora, a s tobožnjim ciljem što jeftinijih cijena struje, nova pravila dalje inzistiraju na ukidanju njezine socijalne cijene (tobože države drže cijenu struje umjetno visokom iako je baš previsoka tržišna cijena struje bila uzrokom velikih društvenih mobilizacija, npr. u Bugarskoj), i dalje dopuštaju trgovanja ugljikovim bodovima te neadekvatno pristupaju pitanju energetske siromaštva.

Drugim riječima, takozvana europska revolucija u tranziciji na obnovljive izvore energije dalje je nego što je bila Direktivom iz 2009. godina. Osim što je poražavajuće neambiciozna, njezini će učinci biti suprotni od željenih: umjesto progresivnog rasta korištenja energije iz obnovljivih izvora, ono bi moglo stagnirati.

Proizvođači, ne potrošači

Tako usprkos konstataciji službenih izvora Unije da veleprodajne cijene električne energije kontinuirano padaju te se nalaze na najnižoj razini u posljednjih 12 godina, kao da je pala i veleprodajna cijena plina za 50 posto, dok su cijene nafte od 2014. pale za više od 60 posto, za krajnje korisnike u kućanstvima cijene energije su narasle. Navodno zbog rastućih mrežnih troškova, no mi bismo rekli zbog maržnih "troškova", a prema EU narasli su i državni porezi kao i pristojbe. Tako maloprodajne cijene električne energije od 2008. godine svake godine rastu za približno 3 posto, a maloprodajne cijene plina za 2 posto. Radi toga su troškovi energije kućanstava porasli i iznose 6 posto ukupnog prosječnog i idealnog kućnog budžeta.

Pa ipak, iracionalnom zagovaranju tržišta ni ovdje nije kraj. Konačni poraz nove predložene regulative vidi se iz nemaštovitosti zamišljanja decentraliziranog energetskeg sustava kao i njegovih dugoročnih posljedica. Unatoč stotinama stranica teksta i govoru o prelasku sa vertikalne distribucije električne energije na horizontalnu, koja osim decentraliziranosti podrazumijeva i potrošača kao proizvođača, u svim dokumentima koje smo prošli, naglasak promijenjene funkcije potrošača ka proizvođaču u ukupnoj energetskej mreži nije posvećena adekvatna pozornost, usprkos tome što je njihova uloga u novom sistemu energetske distribucije i vidljiva i ključna.

Ako je ovo propust, a ne namjerna manipulacija, on se dogodio ignoriranjem tehnoloških

dostignuća u području skladištenja npr. solarne energije, koja je usput budi rečeno, upravo zahvaljujući tome, protekle godine postala najjeftiniji energetskej izvor na planeti. Dakle, problem s time je što EU i dalje obnovljive izvore energije smatra nepredvidivima i nestanlima, usprkos povećanju njihove učinkovitosti. A ona se razvija toliko brzo da "Tesla home battery" više nije jedini način skladištenja solarne energije, stoga ni argument monopola više nema vrijednost.

Decentralizacija energetskej mreža

Spomenuta manipulacija Unije nad građanima sastoji se u načelu da bi kućanstva u decentraliziranoj mreži napajanja energijom iz solarnih izvora i dalje bila tek potrošači koji od ovih izvora ne bi uspjeli pokriti niti svu vlastitu potrebu za strujom, što je izrazito pogrešno, kao što se vidi iz primjera pilot projekta u suncem siromašnoj Belgiji. Umjesto toga, realnije predviđanje je ono da će mogućnosti tehnološke iskoristivosti i skladištenje solarne energije postići tolike razmjere da će krajnji potrošači postati primarni proizvođači. U tako izokrenutom sustavu, najveći problem ostaje održavanje mreže. Već sad na razini nacionalnih država postoje zakoni koji obvezuju male proizvođače da višak energije vrata u distribucijsku mrežu, a za to dobiju adekvatnu kompenzaciju.

Nova pravila EU međutim ne predviđaju mogućnost da mali proizvođači proizvode toliko energije da bi zapravo kontinuirano mogli biti u financijskom plusu. I tu se postavlja pitanje, tko će kućanstvima plaćati energiju koju proizvedu? Očito, u ovakvom sustavu, dolazi do ogromnih gubitaka profita bilo nacionalnih bilo privatnih distributera, a ipak će biti potrebno pronaći neku ravnotežu između održavanja distribucijske mreže i cijene električne solarne energije. Ako ovo i ne bi važno za cijelu Europu, za njezin južni i krizom najpogođeniji dio, svakako važi. Nova pravila EU ne predviđaju uopće mogućnost da krajnji potrošači odjednom postanu temeljni proizvođači energije. Sva se regulativa svodi na zastarjela tehnološka rješenja i osiguravanje naplate struje od potrošača/proizvođača kako bi se profiti i dalje zadržavali u korporacijama. Usprkos tome što se tradicionalni model naplate električne energije sigurno bliži svome kraju, EU ne samo da nije pronašla adekvatno rješenje nego je dala sve od sebe da ovaj aspekt gurne pod tepih i ne suoči se s njime barem do 2030. godine. Stoga se ne treba čuditi ni činjenici da EU gubi globalnu prednost u proizvodnji obnovljivih izvora energije, koja je i u novoj direktivi suludi i unaprijed izgubljeni prioritet.

Izvor: bilten